

SAOPŠTENJE ZA MEDIJE
Embargoed 10/12/2020, 11:00 CET

7 NAJUGROŽENIJIH SPOMENIKA KULTURE EVROPE 2021

Manastir Dečani je među 12 najugroženijih lokaliteta kulturnog nasleđa Evrope

Hag/Luksemburg, 10. decembar 2020. godine

Europa Nostra, glas civilnog društva Evrope posvećen kulturnom i prirodnom nasleđu, i **Institut Evropske investicione banke**, objavili su danas listu **12 najugroženijih lokaliteta kulturnog nasleđa, koji su u najužem krugu za Program 7 Najugroženijih spomenika kulture Evrope za 2021. godinu**:

- [Manastir Dečani, KOSOVO*¹](#)
- [Zubčasta parna železnica na Ahenskom jezeru, Tirol, AUSTRIJA](#)
- [Zgrada bioskopa "Canko Cerkovski" \(Moderno pozorište\), Sofija, BUGARSKA](#)
- [Groblje Mirogoj, Zagreb, HRVATSKA](#)
- [Crkva Sen-Deni, O de Frans, FRANCUSKA](#)
- [Tvrđava Narikala, Tbilisi, GRUZIJA](#)
- [Zeleni pojas šuma i parkova, Keln, NEMAČKA](#)
- [Pet južnih egejskih ostrva, GRČKA](#)
- [Vrt Đusti, Verona, ITALIJA](#)
- [Palata Zenobio, Venecija, ITALIJA](#)
- [Zgrada Glavne pošte, Skoplje, SEVERNA MAKEDONIJA](#)
- [Kapela i isposnica San Huana de Sokueve, Kantabrija, ŠPANIJA](#)

Izbor je napravljen na osnovu istorijskog značaja i kulturnih vrednosti, kao i urgentnosti njihove ugroženosti. Panel je uzeo u obzir i dosadašnje angažovanje zajednica na lokalnom i nacionalnom nivou, posvećenost institucija, vlasti i nevladinih aktera, kao i dugoročnu održivost i društveno-ekonomski potencijal lokaliteta.

Listu 12 ugroženih lokaliteta kulturnog nasleđa, koji su u užem izboru za program "7 Najugroženijih", sastavio je međunarodni [Savetodavni odbor](#) koji čine stručnjaci iz domena istorije, arheologije, arhitekture, konzervacije, projektnog planiranja i finansija. **Konačna lista 7 Najugroženijih spomenika kulture Evrope 2021 biće objavljena u martu.**

Jedinstven spoj elemenata istočnih i zapadnih umetničkih izraza, enciklopedijski kolaž fresaka u srpsko-vizantijskom stilu, kao i spoj romaničko-gotičke arhitekture i skulpturalne dekoracije, čine **manastir Dečane** jednim od najistaknutijih primera kulturno-istorijske celine svoje epohe. Izgrađen u prvoj polovini 14-og veka, ovaj manastir Srpske Pravoslavne Crkve je takođe jedan od najbolje očuvanih srednjovekovnih spomenika u Evropi. Manastirski kompleks okružen je bogatom šumom, koja zajedno sa njim čini jedinstven kulturni predeo i neodvojiv je deo manastirskog kulturnog nasleđa. Kontinuirano naseljen skoro sedam vekova, Dečani su i danas funkcionalan manastir u kojem se redovno služi liturgija i u kojem živi aktivna zajednica od 25 monaha. Oni održavaju manastir i njegovu okolinu, čuvaju nematerijalno nasleđe monaškog života, i redovno dočekuju kako hodočasnike, tako i turiste.

Manastir Dečani je 2004. upisan na UNESCO-vu Listu svetske baštine, dok je ovaj status 2006. godine proširen na još tri srpske pravoslavne srednjovekovne crkve i manastira na Kosovu – Gračanica, Pečka patrijaršija i

¹ * Ovaj naziv je bez prejudiciranja statusa i u skladu je sa Rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

Crkva Bogorodice Ljeviške u Prizrenu, pod nazivom "Srednjovekovni spomenici na Kosovu". Od 2006. godine, sva četiri lokaliteta, uključujući i Dečane, takođe se nalaze na UNESCO-voj Listi ugrožene svetske baštine.

Od juna 1999. godine manastir Dečani je pod stalnim nadzorom i zaštitom mirovnih jedinica KFOR, pod vođstvom NATO pakta. I pored ovoga, manastir je u periodu 1999-2007. godine četiri puta bio na meti napada lokalnih ekstremista i izložen oružanim minobacačkim napadima. ISIS je 2016. pokušao teroristički napad, koji je doveo samo do manje materijalne štete. Istovremeno, manastir Dečani suočen je sa ozbiljnim problemima koji prete da naruše njegovu prirodnu okolinu. Urbanistički plan lokalne samouprave nije usaglašen sa strogim pravilima UNESCO-ve zaštite, kao ni sa važećim državnim zakonima i propisima koji se odnose na zaštitu kulturnog nasleđa. Manastir je izložen stalnom riziku od izgradnje neodgovarajućih urbanih objekata u njegovoj okolini, kao i opasnosti od oduzimanja manastirske zemlje. Pogotovo je opasan plan za izgradnju međunarodnog autoputa koji bi prolazio pored same manastirske kapije.

Objasnilo stručne komisije: "Ovo je jedini spomenik u Evropi koji se 20 godina u kontinuitetu nalazi pod ovako snažnom vojnom zaštitom. Ipak, on predstavlja spomenik ogromne istorijske i kulturne važnosti za Evropu i svet, što potvrđuje i status na UNESCO-voj Listi svetske baštine. Tužno je da su danas Dečani i njegovo nasleđe, kako kulturno tako i prirodno, kao i monaška zajednica, postali svojevrsni taoci nerešenog statusa Kosova. Stoga je nužno da se osigura puno poštovanje vladavine prava i da se posveti veća pažnja odgovarajućoj zaštiti ovog lokaliteta Svetske baštine u okviru aktuelnih pregovora o normalizaciji odnosa između Beograda i Prištine. Aktivnosti na zaštiti samog manastira takođe treba smestiti u širi okvir kako bi se osigurala adekvatna zaštita i interpretacija multikulturalnog i multikonfesionalnog nasleđa na Kosovu, kao preduslova za dugotrajan mir i napredak u region."

Evropska mreža istorijskih mesta i sakralnih objekata [Budućnost za versko nasleđe](#), koja je članica [Evropske alijanse za nasleđe](#) nominovala je [manastir Dečane](#) za program 7 najugroženijih 2021.

Izvršni predsednik Evropa Nostre, **prof. dr Herman Parcinger**, izjavio je: "U trenutku zabrinjavajuće globalne krize, mi stojimo solidarno uz lokalne zajednice širom Evrope, koje su neumorni čuvari naših najranjivijih kulturnih vrednosti. Možete računati da će Europa Nostra, i naša široka mreža članova i partnera, podići glas u odbranu ovih 12 lokaliteta kulturnog nasleđa, koji su u opasnosti da budu zauvek izgubljeni. Ovi izuzetni lokaliteti, od ikoničnih krajolika prirode, preko znamenitih verskih mesta, do dragulja modernističke arhitekture, predstavljaju otelovljenje naše zajedničke istorije i nepresušan izvor održivog razvoja i dobrobiti ne samo za oblasti u kojima se nalaze, već za celu Evropu. U trenutku kada je to najpotrebnije treba da delamo zajedno da očuvamo naše kulturno nasleđe i smestimo ga tamo gde i pripada – medju prioritetima oporavka Evrope nakon globalne pandemije".

Dekan Instituta Evropske investicione banke, **Francisko de Paola Koeljo**, rekao je: "Ovaj uži izbor od 12 lokaliteta je važan podsetnik da je naše kulturno nasleđe krhko i da ga ne smemo uzimati zdravo za gotovo. Naš zajednički cilj je da ovom akcijom postaknemo napore lokalnih zajednica širom Evrope, koji veruju u neizmerni i višestruki značaj naše kulturne baštine. Neophodno je najpre osigurati fizičku zaštitu samog nasleđa, kako bismo mogli u celosti da uživamo u baštini kao pokretaču dugoročnog održivog razvoja".

Program 7 Najugroženijih sprovodi **Evropa Nostra** u partnerstvu sa **Institutom Evropske investicione banke**, a uz podršku programa **Kreativna Evropa Evropske Komisije**. Ovaj program, pokrenut 2013. godine, deo je kampanje civilnog društva da sačuva ugroženo nasleđe Evrope. Program ne obezbeđuje direktno finansiranje, ali obezbeđuje stručnu i zagovaračku podršku, i doprinosi mobilizaciji lokalne i međunarodne javnosti u očuvanju kulturnog nasleđa.

Lokaliteti koji se nađu na listi Sedam Najugroženijih spomenika kulture Evrope 2021. biće u mogućnosti da se prijave za grant u vrednosti **do 10 000 EUR** koji dodeljuje **Institut Evropske investicione banke**, po prvi put od pokretanja programa. Grant IEIB može biti dodeljen odabranim kvalifikovanim lokalitetima sa liste „7 Najugroženijih“ kao pomoć za dogovorenu aktivnost, koja ima za cilj očuvanje ugroženog spomenika kulture.

Nominacije za Program 7 Najugroženijih podnele su članice organizacije, pridružene organizacije kao i pojedinačni članovi Evrope Nostre, kao i članice Evropske alijanse za nasleđe.

KONTAKT ZA MEDIJE

Europa Nostra Srbija

Prof. dr Irina Subotić, predsednica
irinasubotic@sbb.rs

Europa Nostra

Joana Pinheiro, jp@europanostra.org
M. +31 6 34 36 59 85
Sara Zanini, sz@europanostra.org
M. +39 32 80 45 58 65

Future for Religious Heritage

info@frh-europe.org

European Investment Bank Institute

Bruno Rossignol, bruno.rossignol@eib.org
T. +352 43 797 07 67; M. +352 62 134 58 62

SAZNAJTE VIŠE

<http://europanostraserbia.org>

Informacije i stručni komentari,

[Foto](#) i [video](#),
[saopštenja za medije na različitim jezicima](#)

www.europanostra.org
www.7mostendangered.eu

<https://www.frh-europe.org/>

<http://institute.eib.org>

Dodatne informacije

Evropa Nostra je vodeća pan evropska organizacija koja aktivno deluje u oblasti nasleđa više od pedeset godina, u preko četrdeset zemalja Evrope. Uz članstvo nekoliko stotina udruženja, ustanova, kompanija i preko hiljadu pojedinaca širom Evrope, Evropa Nostra je priznata kao najreprezentativnija organizacija u Evropi u oblasti kulturnog nasleđa, i kao glas civilnog društva posvećen očuvanju i promociji evropske baštine.

Evropa Nostra se bori za očuvanje kulturne baštine u Evropi, pre svega kroz Program 7 najugroženijih, ali istovremeno slavi izvrsnost i dobre prakse u oblasti nasleđa kroz dodeljivanje Evropske nagrade za nasleđe – Nagrade Evropa Nostra. Pored toga, Evropa Nostra doprinosi razvoju javnih politika i strategija posvećenih nasleđu na evropskom nivou kroz dijalog sa evropskim institucijama i uz koordinaciju Evropske alijanse za nasleđe.

Institut Evropske investicione banke osnovan je u okviru Evropske investicione banke i Evropskog investicionog fonda, sa ciljem podrške društvenim, kulturnim i akademskim inicijativama širom Evrope. Institut je ključni stub Evropske investicione banke za angažovanje zajednice i šire javnosti. <http://institute.eib.org/>

Kreativna Evropa je program Evropske unije za podršku sektorima kulture i kreativnosti, koji omogućuje povećanju njihovog doprinosa zaposlenju i ekonomskom razvoju Evrope. Budžetom od 1, 46 milijardi eura za period 2014-2020. godinu program je podržao organizacije koje deluju u polju nasleđa, izvođačkih umetnosti, vizuelnih umetnosti, multimedije, izdavaštva, filma, muzičke i TV industrije, video igara, i koji doprinosi delovanju desetina hiljada umetnika i radnika u kulturi. Finansiranje omogućuje saradnju širom Evrope, dolaženje do nove publike i razvoj veština potrebnih za digitalno doba.